YUQUMLI KASALLIKLAR FANINI VAK MODELI ASOSIDA O‘QITISHDA TALABALARNING KLINIK FIKRLASH VA AMALIY-KLINIK KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH SAMARADORLIGI

Qayumov Avazbek Mutalibovich
Andijon davlat tibbiyot instituti, O‘zbekiston.

Dolzarbligi. Tibbiy ta’limda talabaning bilimini baholashning o‘zi yetarli emas; u klinik vaziyatni tahlil qila olishi, anamnez yig‘ishi, simptomlarni o‘zaro bog‘lashi, differensial tashxis o‘tkazishi va bemor bilan asosli muloqot olib borishi kerak. Yuqumli kasalliklar fanida bu talab yanada muhim, chunki klinik holatning rivojlanishi, epidemiologik anamnez va laborator ma’lumotlarni bir vaqtda baholash zarur bo‘ladi. Dissertatsiyada taklif etilgan VAK (Visual, Auditory, Kinesthetic) modeli aynan shu vazifani multimodal o‘qitish orqali hal etishga qaratilgan. Mazkur yondashuvda ko‘rish, eshitish va amaliy-harakat faoliyati alohida emas, balki bitta klinik maqsad atrofida uyg‘unlashtiriladi.

Kalit so‘zlar: tibbiy ta’lim, VAK modeli, yuqumli kasalliklar, amaliy-klinik kompetensiya, klinik fikrlash, differensial diagnostika, multimodal ta’lim.

Kirish. Dissertatsiya tadqiqotining asosiy maqsadi yuqumli kasalliklar fanini o‘qitish jarayonida talabalarning amaliy-klinik kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirishdan iborat bo‘lgan. Bunda talabaning individual axborot qabul qilish xususiyatlarini hisobga olish bilan birga, ularni faqat bitta o‘rganish turiga bog‘lab qo‘ymaslik muhim deb qaralgan. Vizual materiallar klinik algoritm va bog‘lanishlarni ko‘rsatishga, audial faoliyat klinik vaziyatni muhokama qilish va fikrni asoslashga, kinestetik topshiriqlar esa qarorlarni amaliy harakatga aylantirishga xizmat qilgan. Real klinik holatlarga asoslangan vazifalar, rolli o‘yinlar, refleksiya topshiriqlari va ko‘rgazmali tayanchlar ushbu metodikaning amaliy tarkibini tashkil etgan [1].

Tadqiqot usullari. Pedagogik tajriba Farg‘ona jamoat salomatligi tibbiyot instituti, Andijon davlat tibbiyot instituti va Buxoro davlat tibbiyot institutida o‘tkazilgan bo‘lib, jami 850 nafar talaba jalb qilingan. Tajriba guruhida 425 nafar, nazorat guruhida 425 nafar talaba ishtirok etgan. Tadqiqotda nazariy tahlil, qiyosiy taqqoslash, so‘rovnoma, test, kuzatish, ekspert baholash, pedagogik tajriba-sinov hamda matematik-statistik usullardan foydalanilgan. Amaliy-klinik kompetensiya yuqori, o‘rta va past darajalar bo‘yicha baholangan. Tajriba boshlanishida tajriba guruhida yuqori daraja 24%, o‘rta 37%, past 39% bo‘lgan; nazorat guruhida esa mos ravishda 21%, 36% va 43% qayd etilgan.

Natijalar. Tajriba yakunida tajriba guruhidagi yuqori darajali talabalar ulushi 48% gacha oshgan, past darajadagilar esa 16% gacha kamaygan. Nazorat guruhida yuqori daraja 26%, o‘rta daraja 39%, past daraja 35% ni tashkil etgan. Umumlashtirilgan statistik tahlilda tajriba guruhining o‘rtacha o‘zlashtirish ko‘rsatkichi 77,3, nazorat guruhida 63,7 bo‘lib, farq 13,6 foiz punktni tashkil qilgan. Dissertatsiya xulosalarida tajriba va nazorat guruhlari o‘rtasidagi tafovut chi-kvadrat, Student t-mezoni va dispersiya tahlili asosida ishonchli ekani ($p<0,01$) ko‘rsatilgan. Pedagogik monitoring natijalarida klinik fikrlash, simptomlarni tahlil qilish, differensial diagnostika va bemor bilan interaktiv muloqot ko‘nikmalarining yaxshilangani qayd etilgan.

Muhokama. Olingan natijalar VAK modelining afzalligi faqat axborotni uch xil shaklda berishda emas, balki talabani klinik vaziyatni turli faoliyatlar orqali qayta ishlashga majbur qilishida ekanini ko‘rsatadi. Talaba bir holatni avval ko‘rgazmali sxema yoki algoritm orqali tushunadi, keyin uni muhokama qiladi va nihoyat amaliy topshiriq yoki simulyatsiyada qo‘llaydi. Bu ketma-ketlik

© 2026 Worldly Knowledge.

Mualliflik huquqi egasi tomonidan ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

klinik mulohazaning yuzaki eslab qolishdan mustaqil qaror qabul qilish bosqichiga o‘tishiga yordam beradi. Ayniqsa, past darajadagi talabalar ulushining keskin kamayishi metodikaning o‘zlashtirishdagi individual farqlarni yumshatish imkoniyatini ko‘rsatadi. Shu bois, yuqumli kasalliklar bo‘yicha amaliy mashg‘ulotlarda VAK komponentlarini klinik keys, simulyatsiya, audiofeedback va reflektiv baholash bilan uyg‘unlashtirish maqsadga muvofiq [2,3].

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Omonov B. Tibbiy ta’limda VAK modeli asosidagi amaliy mashg‘ulotlar. Buxoro: Ilm va Amal, 2023. 188 b.
2. Rakhimov R.A. Tibbiyot ta’limida simulyatsion metodlardan foydalanish. Toshkent: TTA nashriyoti, 2020. 198 b.
3. Talipov A., Otajonova Z. Yuqumli kasalliklarda klinik kompetensiya: pedagogik va amaliy yondashuvlar. Andijon: Tibbiyot olami, 2022. 203 b.

© 2026 Worldly Knowledge.

Mualliflik huquqi egasi tomonidan ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.